

Välkommen att kontakta kyrkogårdsförvaltningen:

Tomas Hallberg, kyrkogårdsföreståndare
Tfn: 08 - 511 862 32
e-post: tomas.hallberg@svenskakyrkan.se

Monica Ernekrans, vik assistent
Tfn: 08 - 511 862 57
e-post: monica.ernekrans@svenskakyrkan.se

Aylin Seid, assistent (föräldraledig)
Tfn: 08 - 511 862 31
e-post: aylin.seid@svenskakyrkan.se

Telefontider:

måndag 13.00-16.00
tisdag - torsdag 8.00-12.00
fredag 13.00-16.00

Postadress:

Vallentuna församling
Kyrkogårdsförvaltningen
Kyrkvägen 4
186 30 Vallentuna

Besöksadress:

Ladugården
Kyrkvägen 11
186 30 Vallentuna

Hemsida:

www.vallentunaforsamling.se/kyrkogard

Biologisk mångfald på Vallentuna kyrkogård

Text och foto: Cristian Jaramillo

Tryckt i april 2015

www.vallentunaforsamling.se
08-511 862 00

Svenska kyrkan
VALLENTUNA FÖRSAMLING

Förord till Vallentuna kyrkogårdsområde

Följande dokument utgör delar av den inventering som gjorts på Vallentuna kyrkogård som ett led i arbetet för att gynna den biologiska mångfalden och miljöcertifieringsarbetet genom att tillföra dokumenterad information om de organismer som påträffas i detta område. Informationen skall då kunna fungera för att upplysa besökare på kyrkogårdarna om växter och djur som kan påträffas däri samt i anslutning till dessa och därmed även bidra till en ökad positiv upplevelse.

Inventeringen som har gjorts innefattar följande grupper: Kärlväxter, dagfjärilar, lavar samt mer sporadiska observationer (eventuellt rapporter från andra personer) av andra levande arter/grupper. Gräs samt halvgräs har endast fotodokumenterats till en viss omfattning men på grund av tidsåtgången som det tar för en ordentlig artbestämning utan tidigare erfarenhet, kunde en ordentlig inventering inte göras.

För lavarna gjordes endast en översiktlig inventering över arter som kunde hittas på kyrkogårdarna. Lavar är organismer som består av en symbios (samlevnad/samarbete) mellan en svampkomponent, och oftast, en algkomponent. Detta "samarbete" är bräckligt och känsligt för förändringar i omgivningen och lavar är därför många gånger användbara som signalarter för att kunna upptäcka eller peka på förändringar i ett område eller urskilja områden som kan vara intressanta ur ett bevarandesyfte och därmed kändes lavar som en grupp som kunde vara intressant att inventera på kyrkogården, speciellt då kyrkogårdar utgör speciella habitat för vissa organismgrupper.

Inventeringen av samtliga grupper har varit av kvalitativ karaktär där förekomst av arterna för varje område varit det som prioriterats.

Kyrkogården delades in i mindre delområden (se kartor på mittuppslaget) vilka, till skillnad från övriga grönområden på kyrkogården, har låtit växa mer eller mindre fritt under en del av tillväxtperioden de senaste åren. Inventeringen har därmed varit koncentrerad framför allt på dessa områden och när det gäller kärlväxterna har det gjorts allteftersom de olika arterna blommat för att lättare och mer korrekt kunna artbestämma dem. Vidare har även inventering av träd på kyrkogården gjorts.

Dagfjärilar har inventerats med hjälp av fjärilshåv överallt på kyrkogårdens område, men även närmast utanför för att få med områden som är något mer intakta.

Lavar har inventerats under hösten 2012 när förhållandena varit mer gynnsamma i och med den ökade luftfuktigheten och framförallt på de större träden innanför kyrkogårdsområdet. Ett antal träd av varje art valdes ut för detta ändamål. Lavinventering var mer generell med syfte på att ge en inblick över de vanligaste arterna som kunde påträffas på kyrkogården och är därmed inte en fullständig inventering över alla arter då detta kräver mer tid och erfarenhet för att kunna identifiera alla arter.

Allt material har dokumenterats i form av listor samt även fotodokumenterats för att kunna användas för framtida ändamål av arbetsgivaren.

Cristian Jaramillo

De månader som står först för varje växt är de månaderna där växten har sin blomningsperiod. Övrig information innefattar beskrivning av arten, storlek, förväxlingsarter om såna finns eller i vissa fall om det påträffades förväxlingsarter i närheten, användningsområden om sådan information hittats, samt var växten påträffades under inventeringen och därmed var det finns möjlighet att hitta den igen, även om detta kan variera något från år till år. En del av dessa växter kan bilda hybrider med andra inom släktet vilket gör att man ibland kan hitta exemplar som inte stämmer helt och hållet med de beskrivningar som finns här eller i litteraturen.

Örter och dylikt

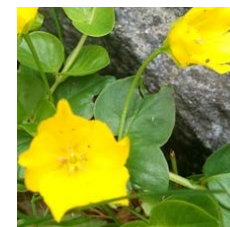
Nejlikrot (*Geum urbanum*)

Juni-augusti. Den vanligaste av de gulblommiga nejlikrötterna här i Sverige. Nejlikrot blir upp till 60 cm hög och har en upprätt stjälk. Basalbladen är parflikiga och stjäklbladen 3-flikade eller 3-fingrade med 1-3 cm långa, flikade eller tandade stipler. 2-5 blommor sitter på upprätta skaft med gula kronblad. I frukt har nejlikrot tillbakaböjda foderblad. Kan möjligen förväxlas med humleblomster när inga blommor finns med stiplerna samt de foderbladen vid frukt, skiljer arterna åt. Övriga förväxlingsarter är väldig sällsynta. Förut kunde nejlikrotens jordstam användas som läkemedel. Den aromatiska doften från de underjordiska delarna har också använts som ersättning för kryddnejlikor. Hittades på diverse platser, bland annat just utanför södra kyrkogårdsmuren, på område 1a och 3.

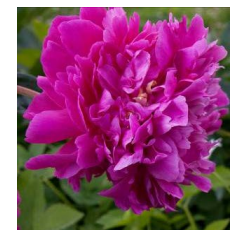
Penningblad (*Lysimachia nummularia*)

Juni-september. Liggande-krypande växt som blir ca 60 cm lång med tjocka, motsatta, rundade och kala, något läderartade blad. Gula blommor med djupt 5-flikig krona som är något prickig, blir 15-30 mm bred och som sitter på grova skaft. Inga förväxlingsarter förekommer i området. Används ofta som rabattväxt men kan bli svårutrotad. Det förekommer att penningblad används även som akvarieväxt. Några exemplar kunde hittas på delområde 3a.

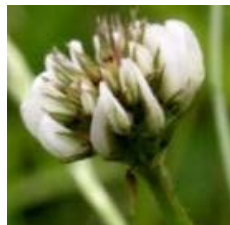
Pioner (*Paeonia*)

Maj-juni. Fleråriga, upp till 1 m höga, utan stipler. Blommorna varierar från vita till mörkröda, upp till 12 cm breda med mångtaliga kronblad. Blad glänsande, ofta dubbelt 3-delade, stråvkantade hos luktpion och släta hos bondpion. Vanliga som prydnadsväxter. Exemplaren som fanns på område 1 var troligen båda två luktpioner.

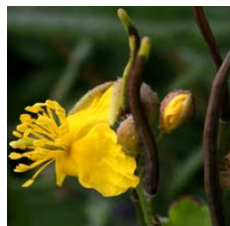
Vitklöver (*Trifolium repens*)

Juni-september. Känns bäst igen på dess vita, huvudformade blomställning och krypande växtsätt som till längden blir ca 30 cm. Bladen är 3-delade och varje småblad är mer eller mindre hjärtformat och 1-2 cm lång, ofta med ljusa teckningar. Vitklöver kan användas i t.ex. gräsfröblandningar, som betesväxt samt som färgväxt då t.ex. kan ge alunbetat ylle gul färg. Veldig vanlig art som påträffades på de flesta områden, bland annat på område 1f, 2c och 3a.

Skelört (*Chelidonium majus*)

Maj-augusti. Vanlig hårig ört som blir upp till 80 cm hög och har gulröd mjölskaft och anses vara giftig. Skelört har ljusgröna, kala blad som är något gleshåriga under. Blommorna är gula med fyra kronblad, 2-6 i flocklik ställning och blir ca 2 cm breda. Frukten är långsmal och öppnas nedifrån. Kunde förut användas som medicinalväxt och man trodde förut att man kunde bota skelögdhed med hjälp av mjölskaften. Påträffades på områden 1i och 2a.

Knökllocka (*Campanula rapunculoides*)

Juni-september. Vanlig på kulturpåverkad mark och blir upp till 70 cm hög med trubbkantig stjälk. Rötterna är smalt knölförmade och bildar långa, greniga, underjordiska utlöpare. Bladen är lansettlika, de nedre avlångt hjärtlika, sågade och långt skaftade. Blommorna är klocklika med något tillbakaböjda kronblad, 2-4 cm långa, blåviolettera och kortskaftade med tillbakaböjda foderflikar. Blommorna sitter på en avlång, ensidig blomklase, något som är väldigt karaktäristiskt för arten. Anses ibland som ett besvärligt trädgårdsogräs på grund av sina utlöpare och djupa rötter. Hittades på flera ställen inom Vallentuna kyrkogård, bland annat på områdena 1j, 2c samt 4a.

Stormåra (*Galium album*)

Juni-augusti. Liksom andra måreväxter har stormåran 4-kantig stjälk men känns bäst igen på dess storlek då den blir upp till 1 meter, dess relativt släta stjälk och de svällda lederna. Förutom dessa drag kan stormåran även kännas igen på de vita blommorna samt att den har 6-8 blad i kransar, åtminstone vid stjäleklederna. Stormåra hittades bland annat på delområde 1b och 2a.

Smörblomma (*Ranunculus acris* ssp.)

Maj-september. Högväxt ört som blir upp till 60 cm hög och är oftast hårig och grenig. De basala bladen är kala-håriga samt djupt upprepat handflikiga medan stjälekbladen är smala och fåflikiga. Blommorna är gula, 1-2.5 cm breda, med foderblad som sitter mot kronbladen. Växten kan variera en del och klasas in i olika underarter där vanlig smörblomma (ssp. *acris*) är

den vanligaste och har spetsiga bladflikar. Kan likna backsmörblomma men denna har basala blad som är smalfingrade samt smalflikade, större blommor och styvhårig stjälk. Då den behåller sin färg vid torkning, lämpar smörblomma sig väl som eternell ("evighetsväxt" som man kan ha som prydnad). Ganska vanlig växt som kunde hittas på de flesta områden.

Käringtand (*Lotus corniculatus*)

Juni-juli. Ärtväxt som blir ca 40 cm hög med krypande-uppstigande, slät och oftast kantig stjälk. Käringtand har liksom andra ärtväxter krona med segel. Blommorna är gula och sitter i flock om ungefär 4-7 blommor som är 10-16 mm långa. Bladen är 3-fingrade med, omvänt äggrunda-rombformade utan tydliga sidonerver. Käringtand kan förväxlas med bl.a. gulvial som dock har 1 par småblad och ett klänge i stället för uddblad. På gulvial sitter blommorna i mer klase-lik ställningar till skillnad från käringtand där de alltså sitter i flock. De andra gulblommiga käringtänder är sällsynta och har annorlunda blad och storlek. Hittades på delområde 1f och 4a.

Åkerförgätmigej (*Myosotis arvensis*)

Maj-september. En vanlig art inom släktet förgätmigejer som blir upp till 40 cm och återfinns i många olika miljöer, speciellt kulturpåverkad mark. De smalt elliptiska bladen och den upprätta stjälken är båda håriga och blommorna saknar stödblåd. Fruktskaften är betydligt längre än fodret och det sistnämnda är krokharigt med inböjda flikar. Hittades bland annat i anslutning till muren på område 1f.

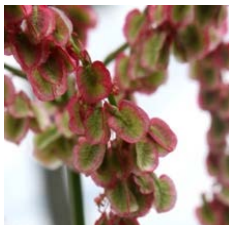
Kamomill (*Matricaria recutita*)

Juni-oktober. Kamomill är en ört som blir upp till 40 cm hög som växer på torra underlag. Blommorna sitter på långa skaft och är prästkrangeliknande med vita, ofta nedböjda, strålblommor samt gulorangea diskblommor. Arten har dillika, spåda blad, vilket kan påminna om andra korgblommiga växter men är för det mesta lätt att urskilja tack vare sin väldig aromatiska doft som den bland annat delar med gatkamomill. Används vanligen i thé och har tidigare använts som medicinalväxt. Fanns bland annat i områdena 1g och i.

Ängssyra (*Rumex acetosa*)

Maj-juli. En relativt vanlig växt med upprätt, mjuk stjälk som blir upp till 90 cm. Stjälkbladen är pillika med stjätkomfattande bas och de basala bladen är även de pillika men skaftade och blir 4-12 cm, 2-5 ggr så långa som breda. Har en gles blomställning. Kan förväxlas med stor ängssyra som är större, har tätare, upprepad blomställning och bladens basala flikar är mer utåtriktade. Även bergsyra är en förväxlingsart men denna har basala blad med spjutlik bas, dvs. med ändflikar som är helt utåt/sido-riktade. Växten har förut använts som spenat, till soppor och stuvningar men hela växten anses vara giftig av oxalsyra. Roten färgar gult. Hittades bland annat på område 1h, 3a och 4a.

Hesperis (*Hesperis matronalis*)

Juni-augusti. Relativt lättigenkännlig växt med rosa blommor som kan bli omkring 90 cm hög med enkelhårig stjälk. Blomman har fyra kronblad och efter blomning har hesperis avlånga skidor på korta skaft. Bladen sitter strödda på stjälken och är till formen äggrunda-avlånga samt spetsiga med mjukt tandade kanter. Kan möjligen förväxlas med rysshesperis som dock är mycket sällsynt och har något annorlunda behåring samt helbräddade blad. Förekommer ofta som prydnadsväxt i odlingar. Återfanns endast i områdena 1i samt 3b.

Pestskråp (*Petasites hybridus*)

April-maj. Pestskråp blir till höjden inte mycket högre än 40 cm under blomning men dess rosettblad blir nästan upp till 1 meter breda och själva blomställningen fortsätter sedan att växa och bli över 1 meter lång. Rosettbladen är till formen hjärtlika och tandade samt till en början håriga undertill. Blomkorgarna sitter på brunröda, ihåliga stjälkar och sitter antingen ensamma eller i grupp. Användes förr mot konvulsioner men upptäcktes senare ha en substans som numera används i kramplösande medicin. Påträffades rikligt i område 1i.

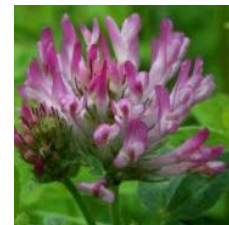
Skuggnäva (*Geranium pyrenaicum*)

Maj-september. Blir upp till 60 cm med en upprätt-uppstigande stjälk. Skuggnäva är en mjukhårig ört som bland annat karaktäriseras utav dess handflikiga, cirkelrunda basala blad. De rödvioletta blommorna växer ofta parvist, har 10 ståndare med knappar och kronbladen är djupt inskurna. Foderbladen är också karaktäristiska då dessa har en kort uddspets. Kan mest förväxlas med sparvnäva med de ovannämnda karaktärsdrag skiljer dem åt då sparvnäva inte har lika djupt inskurna kronblad, är mer lågväxt och korthårig. Hittades på område 1i, 3a och 4a.

Rödklöver (*Trifolium pratense*)

Maj-september. En ganska vanlig förekomst på kyrkogården om den får växa fritt. Rödklöver kan bli upp till 60 cm hög, dess blommor sitter på en huvudlik ställning och är rödrosa till färgen. Bladen är 3-delade där småbladen är äggrunda-avlånga till formen och något mjukhåriga, oftast med vita teckningar, något som gör den lättare att känna igen. Inga liknande arter hittades i området, dock kan skogsklöver, som liknar rödklöver, förekomma men dess blad saknar vita fläckar och är något mer avlånga. Genom torkning och malning av blommorna gjorde man förut mjöl och ska även kunna användas som färgväxt. Rödklöver hittades bland annat på område 3a, 4a, 4b samt 5.

Armenisk pärlhyacint (*Muscari armeniacum*)

Maj. Karaktäristiskt utseende för pärlhyacinter som blir upp till 25 cm hög. Ganska vanlig men blommor endast under maj och föredrar frisk och även ibland något mer sandig mark. Blommorna sitter i en axlik klase och är något elliptiska, längre än breda samt ljusblå till färgen med vita-bleka utstående flikar. Arten kan lätt förväxlas med pärlhyacint och mörk pärlhyacint men färgen, blomformen samt de ljusa flikarna gör att de lättare kan skiljas åt. Utspridd på olika delar av kyrkogården.

Prästkrage (*Leucanthemum vulgare*)

Juni-augusti. Prästkrage blir upp till 70 cm hög. Arten är väldigt karaktäristisk med sina vita strålblommor och gula diskblommor. Flera arter kan dock ha liknande blommor men bladen är oftast annorlunda. Prästkragens blad är avlånga och tandade samt att den har spatellika rosettblad. Väldigt vanlig på de olika områdena på kyrkogården men kunde bl.a. hittas på delområde 1.

Vägmålla (*Atriplex patula*)

Juli-oktober. Vanlig växt på kulturmark, oftast med spjutlika blad men även med något mer elliptiska blad som sitter motsatta på stjälken till skillnad från de basala bladen. Blommorna är ganska oansenliga och frukt "kapslarna" är något rombformade med två framåtriktade tänder. Skaftmålla är en förväxlingsart men denna har motsatta basala blad och skaftade fruktkapslar. Fanns fåtalig på södra kanten av område 1i.

Krusbär (*Ribes uva-crispa*)

April-maj. Tornig buske med femflikiga blad och frukter med tunna skal. Blommorna är vita och oansenliga där det som syns mest är foderflikarna som är något rödaktiga och tillbakaböjda. De gulgröna krusbären är borsthåriga och mognar omkring juli. Dess syrligt söta smak har gjort den populär och är en av de vanligaste odlade bärbuskarna i Sverige. Buskar fanns utanför kyrkogårdsmuren på områdena 1j och 1k.

Lungrot (*Chenopodium bonus-henricus*)

Juni-juli. En vanlig förekommande växt på kulturmark i södra och mellersta Sverige. De skaftade bladen är brett triangulära och pillika med helbräddade kanter. De mångtaliga blommorna sitter tätt gytttrade i långa axlika klasar långt ovanför bladen och är därför inte lätta att förväxla med andra arter. Användes som djurmedicin och kan enligt källor användas som spenat samt även som sparris (unga skott). Påträffades på områdena 1j och 1k.

Såpnejlika (*Saponaria officinalis*)

Juli-september. Såpnejlika växer ofta i stora bestånd tack vare en grenig jordstam med många utlöpare och blir till höjden strax över 1 meter. Blommorna är vita eller ljusrosa och växer oftast i täta toppställda knippen på avlånga foder. Bladen sitter motsatta på stjälken och är till formen lansettlika med tre distinkta parallella nerver. Områdena 1j samt 3b var områden där denna art kunde hittas, speciellt den förstnämnda där arten förekom rikligt.

Brunört (*Prunella vulgaris*)

Juli-augusti. Väldig vanlig växt som blir upp till 25 cm med en uppstigande, gles hårig stjälk som är brunviolett-grön. Bladen är avlånga, grunt naggade men ibland helbräddade och sitter motsatta på relativt långa skaft. Det översta bladparet sitter ofta tätt under blomställningen. Rödviolett foder med blåviolettera blommor som ibland kan vara bleka/vita eller rosa, med svagt tandad underläpp. Har inga direkta förväxlingsarter som förekommer i området. Hittades bland annat i område 1a, 2c och 3a där det bitvis förekom vitblommiga exemplar.

Rysk blåstjärna (*Scilla siberica*)

Maj. Vanligt inslag på kyrkogården och som syns väldigt tydlig. Blommorna är mörkblåa och har gråblå ståndarknappar. 1-3 eller ibland upp till 5 blommor sitter på den något kantiga eller plattade stjälken som blir upp till 20 cm hög. Kan mest förväxlas med arter av samma släkte men dessa är oftast mer sällsynta. Utspridd på olika delar av kyrkogården, bland annat i område 1.

Sloknunneört (*Corydalis pumila*)

April-maj. Som andra nunneörter har blommorna ett trumpetliknande utseende och växten har oftast klasar om 4-10 blommor. Till färgen är de blekt purpurroda, eventuellt med lite gult i sidokanten. Sporren är 6-10 mm lång och relativt rak. Stödbliden är solfjäderformigt flikiga, vilket är väldigt karaktäristiskt då det endast finns en annan art med liknande stödbliden. Sloknunneört blir upp till 15 cm hög och har två dubbelt 3-delade stjäklblad. Längst ner på växten finns det även en rotnöl som blir 1-2.5 cm stor. Hittades i anslutning till olika häckar.

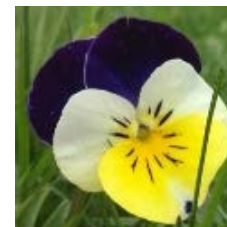
Röllika (*Achillea millefolium*)

Juni-oktober. Röllika är en väldigt vanlig korgblommig växt som blir upp till 70 cm hög med blomknippen på topparna. Blommorna är 3-5 mm breda med 4-5 vita eller ibland rosa strålblommor. Stjälken är upprätt, mjuk gleshårig och dess blad (se bild) gör det lättare att känna igen arten då dessa är lansettlika och 2-3 gånger djupt parflikiga och håriga. Röllika kan ibland användas som prydnadsväxt och användes förut som magstärkande medel och sårrengörare. Hittas i stort sett överallt på kyrkogården.

Styvmorsviol (*Viola tricolor*)

April-oktober. Styvmorsviol kan oftast kännas igen på att den kombinerar tre färger, oftast blå, gul och vit. Den blir upp till 25 cm hög och är relativt vanlig på kyrkogården. Vid de fall där den kan förväxlas med åkerviol, kan styvmorsviol kännas igen på att den har en rätt utstickande sporre bak på blomman till skillnad från åkerviol som har en kortare sporre. Liksom åkerviol användes det inom farmakopén. Odlade penséer är förädlade hybrider mellan styvmorsviol och andra större arter av violer. Ganska vanligt förekommande på de olika områdena av kyrkogården.

Majveronika (*Veronica serpyllifolia*)

Maj-juli. Har vid blomning vit-blekblåa blommor med väldigt markerade mörkblåa ådror. Karaktäriserar sig också genom att dess stjäklblad är nästan helbräddade. Ett annat bra kännetecken som kan hjälpa till att känna igen majveronika och skilja den från andra liknande arter är dess uppstigande blomskott. Själva blommorna blir 4-8 mm breda och hela växten blir upp till 25 cm lång. Hittades mest på 1b samt på 1g och 1h.

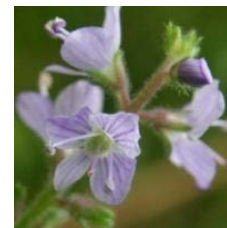
(Liten) Blåklocka (*Campanula rotundifolia*)

Juli-september. Blåklocka är väldigt lätt att känna igen på sitt spåda struktur och klockliknande blommor som för det mesta är ljusblå/lila men ibland även vita. Växten blir upp till ca 50 cm hög och blommorna blir 15-25 mm långa. I området är det endast stor blåklocka som den kan förväxlas med men den sistnämnda är betydligt högre och har längre blommor som är även mörkare och bredare. Blåklocka hittades på flera platser i kyrkogården bland annat i område 1e och 3a.

Ärenpris (*Veronica officinalis*)

Juni-augusti. Hör till släktet veronikor, vilket man kan se på dess blommor som har ojämnstora flikar. Stjälken på ärenpris är tätt mjukhårig och växer på ett liggande-uppstigande sätt och blir upp till 30 cm. Blommorna blir 6-8 mm breda, är blekblå/bleklila och kortskaftade samt växer i parvisa blomklasor. Bladen på ärenpris, liksom de på teveronika, kunde förut användas till att göra örtte. Enstaka exemplar av ärenpris hittades i område 1e.

Backlök (*Allium oleraceum*)

Juli-augusti. Känns igen på den huvudlika strukturen bildad av rödviolettera, löklikta groddknoppar där det sticker ut några få blekröda-grönbruna blommor på långa skaft. Under hela den strukturen sitter det två oliklånga och kvarsittande hölsterblad. Till höjden blir backlök upp till 60 cm hög. Smala blad av backlök kunde förut användas som krydda. Några exemplar av backlök hittades i område 1j, 1k samt 3b, miljöer som är gynsamma för backlök liksom hållmarker och stenmurar.

Penningört (*Thlaspi arvense*)

Maj-oktober. Penningört är en växt som kan bli upp till 50 cm hög och har små, vita blommor med gula ståndarknappar. Stjälkbladen är spjut-/pillika, nästan stjätkomfattande och helbräddade-glestandade. Bästa karaktärsdraget är nog fruktskidorna som är mer eller mindre runda med urnupen spets och dessa skidor är förmodligen de som gett upphov till artens svenska namn. När den krossas ger tydligen växten ifrån sig en skarp doft av senap eller lök. Hittades bland annat i område 3a.

Sibirisk fetblad (*Phedimus hybridus*)

Juli-augusti. En vanlig växt på kyrkogårdsmuren tillsammans med andra fetbladväxter. Sibirisk fetblad känns igen på dess krypande stjätkar och täta bladskott mot spetsen. Själva bladformen är något spatellik och trubbtandade. Blomställningen är relativt gles och blommorna har avlånga kronblad och är gula till. Till växtsättet kan den nog förväxlas med kaukasisk fetblad som dock har något kortare och rombiska blad och har rosa blommor. Sibirisk fetblad blir upp till 25 cm hög.

Kirskål (*Aegopodium podagraria*)

Juni-augusti. Kirskål har färig och kantad stjätk som är ihålig och storleken är upp till 1 meter hög. Blommorna sitter på flockställd struktur och är små och vita. Bladen är bra kännetecken för kirskål då dessa är långskaftade och dubbelt tredelade med skarptandade småblad, något som gör det lättare att skilja mellan liknande växter. Kirskål har även en speciell smak och kan användas i matlagning i t.ex. pajer eller dess blad som spenat. Påträffades rikligt där vanligt gräs inte fanns och där störning inte var påtaglig, dvs. bland annat utanför kyrkogårdsmuren på t.ex. område 1i.

Kummin (*Carum carvi*)

Maj-juli. Kummin återfinns på öppna områden så som betesmarker, vägkanter och dyl och blir omkring 60 cm hög. Blommorna är små och vita och växer i "buketter" och påminner något om hundkäx och kirskål men bladen är något dillika. Frukterna är bruna med smala, bleka åsar (se bilden) och har en karaktäristisk doft när de krossas. Används som krydda och påträffades i område 1k.

(Hårig) Nyponros (*Rosa dumalis* ssp. *coriifolia*)

Juni-juli. Nyponros är en rosenbuske som blir upp till 3 meter hög och har bakåtböjda taggar. Bladen är parbladiga med 5-7 småblad som är gleshåriga och enkelt sågtandade. Blommorna är rosa-mörkrosa med kvarsittande foderblad efter blomning. Nyponros påminner mycket om stenros men den sistnämnda har ljusare blommor och hårda nypon med smala stiftkanal. Enstaka buskar hittades i område 1k.

Äkta johannesört (*Hypericum perforatum*)

Juli-september. Äkta johannesört trivs på öppna marker är en rik förgrenad ört som kan bli 80 cm. Blommorna är solgula med fem kronblad och lansettlika foderblad, något som bland annat skiljer den från fyrkantig johannesört, liksom den runda stjälken med två lister och de smalt äggrunda bladen med genomskinnliga glandelprickar. Används till kryddning av brännvin och har förr använts som färgväxt. Hittades bland annat omkring område 1k.

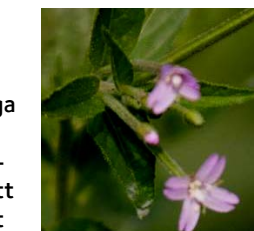
Kråkvicker (*Vicia cracca*)

Juni-augusti. En av de vanligare inslagen inom släktet vickrar (*Vicia*). Kråkvicker blir upp till 100 cm och har en vek och kal eller tilltryckt hårig stjätk. Bladen är klängande med 6-15 par lansettlika småblad och blomklasarna är oftast mångblommiga med 10-30 blå-blåviolettera blommor. Kan förväxlas med ludd- och luktvicker med dessa är sällsynta samt större och grövre. Eventuellt kan kråkvicker förväxlas med häckvicker som också är väldigt vanlig men den sistnämnda har ljusare rödviolettera blommor som sitter i fåblommiga klasar om 2-5 stycken samt 2-5 par småblad med trubbiga-rundade spetsar. Exemplar av kråkvicker hittades på områdena 2a, 3b, 4b.

Luddnört (*Epilobium parviflorum*)

Juli-augusti. Påträffas på fuktig och näringsrik lerjord så som diken, källdrag, betesängar. Stjälken är utspärrad hårig och är oftast oegrenad. Bladen är 3-7 mm och gles tandade samt håriga och med korta skaft. Luddnörten blommor är rosa/blekvioletta, ca 1 cm breda med fyrflikigt märke och kapslarna är långsmala. Genom sin luddiga karaktär och storlek är den inte lätt att förväxla med andra arter i landet förutom möjligen rosendunört som blir större, har större blommor och oskaftade blad. Hittades fåtaligt i område 2a.

Strandlysing (*Lysimachia vulgaris*)

Juni-augusti. Högväxt ört (upp till 160 cm) som har kransställda, helbräddade och lansettlika blad. Blommor gula med fem kronblad och håriga, rödaktiga foderkanter, något som karaktäriserar arten. Blommorna sitter i glesa samlingar i bladvecken. Liknar praktlysing som dock saknar de rödaktiga foderkanterna och har håriga kronbladskanter samt äggrunda blad. Har tidigare använts som färgväxt då den färgar gult förutom roten som färgar brunt. Kunde hittas vid diket på område 5.

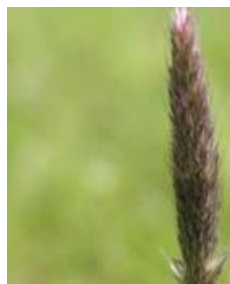
Myskmalva (*Malva moschata*)

Juli-september. Myskmalva är en ört som blir ca 80 cm hög och har fått sitt namn utav den doft bladen utsöndrar, speciellt då dessa gnuggas. Blommorna blir nästan 4 cm breda och är röda-vita samt urnupna. Blomställningen har raka, utstående hår och växtens blad är 5-7 flikiga. Skiljer sig från den snarlika rosenmalva genom att ha lansettlika yttre foderflikar till skillnad från den sistnämnda som har äggrunda sådana. Även den ovan nämnda behåringen skiljer de båda arterna åt då rosenmalva har stjärnhårig stjälek och kala delfrukter. Används ofta som prydnadsväxt och har liksom övriga inom samma släkt, använts som spånadsväxt då det är möjligt att utvinna fibrer från dem. Myskmalva återfanns på områdena 2a och 3a men kunde även hittas planterade på andra ställen omkring kyrkogården.

Ängskavle (*Alopecurus pratensis*)

Maj-juni. En av de vanligaste gräsarterna som förekommer på kyrkogårdsområdet. Ängskavle kan bli upp till 120 cm hög med en vippa som är upp till 10 cm lång. Vippan är oftast långsmal och spetsig i toppen samt ganska mjuk och böjlig. Kan ibland förväxlas med timotej men den sistnämnda är styvare, har mer avrundad spets och småaxen är annorlunda. Som nämnt ovan är den ganska vanlig och påträffades mer eller mindre överallt där gräs tillåts växa upp. Kan hittas mer eller mindre överallt där det tillåts växa fritt.

Vitplister (*Lamium album*)

Maj-september. Vitplister är den enda vitblommiga i släktet plistrar och är därför lätt att känna igen och att skilja från t.ex. rödplister. När blommor inte finns närvarande kan den möjligen påminna om brännässlor då den har sågtandade blad men den saknar dock brännhår. I övrigt är blommorna ställda i kransar och har urnupen underläpp. Till höjden blir vitplister 80 cm hög och stjälken är ihålig. Vitplister påträffades vid områdena 1i, 1j, 2a och 4b.

Harkål (*Lapsana communis*)

Juli-september. 20-120 cm. Harkål har 8-15 blekgula blommor och en grenig stjälek som nertill är styvhårig och upptill kal. De övre bladen är nästan hela och äggrunda-lansettlika medan de nedre bladen har en stor buktad ändflik och små parflikar. Harkål hittades sparsamt på område 3a.

Hundkåx (*Anthriscus sylvestris*)

Maj-juli. Hundkåx är en flockblommig växt där blommorna är ställda i grupper, så som t.ex. kirsikål. Blommorna är vita och kantblommorna är större än de inre. Arten kan bli upp till 150 cm hög och dess stjälekblad är 2-3 gånger pardelade och glansiga. Stjälken är kantig och ihålig samt även hårig nertill med många grenar. Det finns många förväxlingsarter men det som bäst kännetecknar hundkåx är dess frukter som är bruna, avlånga, blanka och med två korta spröt i änden. Växten kan användas som färgväxt och är väldigt vanlig till skillnad från många andra liknande arter. Ganska vanlig där den tillåts växa och hittades bl.a. på områdena 1j, 2a och 3a.

Åkertistel (*Cirsium arvense*)

Juli-september. Åkertistel är ganska vanlig och blir upp till 150 cm hög. Blommorna är ljusrödvioletta och väldoftande på äggrunda korgar. Stjälken är rikt bladig, upptill hårig och har parflikiga blad med borsttaggig kant som är kala ovan och grå-vitt filthåriga under. Kan förväxlas med andra arter men korgens form och de korta uddtaggarna på dess holkfjäll kan vara till hjälp för att skilja den från andra arter, liksom övriga nämnda kännetecknen. Exemplar av åkertistel kunde påträffas på område 2a och 5.

Gulvial (*Lathyrus pratensis*)

Juni-juli. Vanlig ärtväxt som blir upp till 90 cm lång med klängande, kantig stjälek. Gulvial har bara ett par småblad som ovala och 2-3 cm långa och ett uddblad som är ombildad till klänge. Liksom andra ärtväxter har blommorna segel och är flerläppiga och för denna art gula. Dessa sitter i klasar om 5-12 blommor som är 10-16 mm långa och utvecklar sedan baljor som är platta och väldigt mörka till färgen. Gulvial kan möjligen förväxlas med käringtand som dock har 3-fingrade blad med betydligt bredare småblad och saknar klängen samt att den sistnämnda har alla blommor samlade i flock. Flera exemplar hittades på område 2c samt 3a.

Rödfibbla (*Pilosella aurantiaca*)

Juni-juli. Kan bli upp till 60 cm men ibland även högre där det hunnit växa igen något. Rosettbladen är spatellika-lansettlika, ljusgröna och något vågkantade med långhåriga ovarsidor samt ibland även under. Stjälk uppträtt med 4-6 mm långa, utstående hår och ibland enstaka, små blad. På toppen sitter 7-30 tätt sammalde korgar med svarta hår. Blommorna är orangeröda längre ut och orangegula närmare mitten. Rödfibbla hittades bland annat i område 2c.

Skogsklöver (*Trifolium medium*)

Juni-augusti. Vanlig ärtväxt som liksom rödklöver trivs på frisk, näringsrik mark så som ängar, vägkanter och dylikt. Dess röda blomhuvuden gör att den påminner mycket om rödklöver men skiljer sig genom att ha en mörkare färg och skaftade huvuden. Något annat som skiljer skogsklöver från rödklöver är att bladen är lansettlika, saknar vita fläckar samt att den oftast växer i täta bestånd tack vare sina jordlöpare. Vanlig vallväxt som hittades rikligt på område 3a.

Sumpfräne (*Rorippa palustris*)

Juni-september. Ört som blir upp till 60 cm hög och växer på öppna marker så som diken, vägkanter, tippar m.m. Känns bäst igen på de 5-12 mm långa skidorna som är korta och korvformade samt blad med 2-8 par djupa flikar med stor ändflik. Blommorna är små, gula och nästan lika långa som fodret. Påminner något om sommargyllen som dock är något större, blommar mycket tidigare och har långa skidor. Sumpfräne är mer lik strandfräne men den sistnämnda växer oftast i bestånd, har smalare bladflikar och avlånga skidor. Fanns väldigt sparsamt på område 3a.

Snärjmåra (*Galium aparine*)

Juni-september. Snärjmåra är en krypande växt som kan bli upp till 120 cm lång som liksom andra mårar har fyrkantig stjälk och blad i kransar om 6-8. Trots den grova stjälken är den ganska vek och bryts lätt av. Blommorna är vita och få till skillnad från t.ex. stormåra. Viktigaste kännetecknet är nog dess sträva blad och stjälk av nedåtriktade borst som lätt fastnar på t.ex. kläder samt att frukterna har något ansvallda borst. Kan lätt förväxlas med småsnärjmåra, dock är denna mindre samt har små, grönaktiga blommor. Lite kurios är att snärjmåra kunde användas förr som mjölsil, möjligen för att filtrera bort djurhår och annat. Hittades bland annat på område 3c.

Småsnärjmåra (*Galium spurium*)

Juni-september. Påminner en del om snärjmåra men är något spädare i utseende och har 6-10 blad i kransar som blir 20-35 mm långa. Under blomning har småsnärjmårans blommor som blir inte mycket mer än 1 mm breda, en mer grönaktig färg än snärjmårans och frukterna har ej ansvallda borst. Hittades sparsamt innanför den västra muren på område 1b.

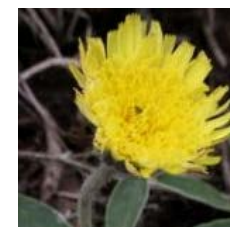
Krusskräppa (*Rumex crispus*)

Juli-augusti. Upprätt växt, något rödaktig med blad upp till 25 cm långa som ofta är väldig vågkantade, speciellt de basala skivorna, samt till formen lansettlika. Krusskräppa blir upp till 150 cm hög och något som även karakteriserar arten är frukternas hylleblad som är hjärtlika med svagtandade kanter och som har ett ovalt gryn (knöl) i mitten (se mindre bild). Pulver gjort utav roten kunde förut användas mot skabb. Relativ vanlig och kunde hittas på områdena 1j samt 2a.

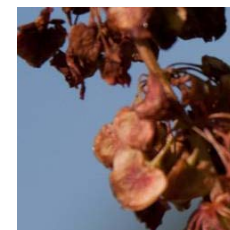
Mattfibbla (*Pilosella officinarum* spp.)

Maj-juli. Mattfibbla blommar vid 5-20 cm och har blommor som påminner de från en maskros. Växer på torra områden som t.ex. hällmarker och är mattbildande med utlöpare som är 1-5 cm långa. Rosettbladen är smalt elliptiska, håriga både på ovarsidan och undersidan men under ger de ett grävitt intryck. Stjälken hårig upptill och har antingen inga blad eller ett väldigt smalt och litet blad. Endast en blomma per stjälke och kantblommorna har ofta röda mittstrimmar på utsidan. Underarten gråfibbla är väldig lik men har bl.a. längre utlöpare. Mattfibbla är relativ vanlig och hittades bland annat på område 3a.

Gårdsskräppa (*Rumex longifolius*)

Juli-september. Påminner till utseendet en del om krusskräppa då bladen är avlånga och har vågiga kanter, men gårdsskräppans blad är oftast bredare. Blomställningen är mycket tätare än krusskräppans och till skillnad från den sistnämnda, saknar frukternas hylleblad synliga "gryn" och har trubbigare spets. Hybrider mellan gårdsskräppa och andra arter av skräppor förekommer. Finnskräppan är en annan förväxlingsart som dock inte är vanligt förekommande nedanför Ångermanland. Hittades på område 3b.

Hönsarv (*Cerastium fontanum*)

Maj-augusti. Växer på ett nedliggande-uppstigande och blir upp till 30 cm lång. Stjälkbladen är lansettlika-smalt äggrunda, motsatta och håriga, liksom stjälken. Kronblad 5-7 mm och högst 1.5 ggr längre än foderbladen men oftast bara något längre samt urnupna. Hönsarv är dock variabel och kan ibland även vara kal. Hönsarv är nog ganska vanlig överallt omkring kyrkogården och det påträffade exemplaret hittades på norra muren.

Grässtjärnblomma (*Stellaria graminea*)

Juni-september. Mer eller mindre liggande och kan bli upp till 70 cm lång. Veldig späd stjälk, grenig, 4-kantig, slät-mindre sträv. Stjälkbladen är motsatta och lansettlika, bredast vid basen och något kanthåriga vid basen. Stödbliden hinnlika och kanthåriga. 5-60 blommor, vita med djupt urnupna kronblad. Skiljer sig från t.ex. hönsarv genom ett mycket spädare intryck och betydligt mer urnupna kronblad, nästan så att det ser ut att vara 10 st i stället för 5. Utseenden kan även variera något på denna art men den är veldig vanlig på kyrkogården på samtliga områden som lämnats att växa fritt.

Vitmåra (*Galium boreale*)

Juli-september. En av de lättare mårorna att känna igen. Vitmåra blir upp till 50 cm hög och till skillnad från flera andra måror har den en upprätt stjälk som är röd nedtill och mest karaktäristiskt är att bladen har tre nerver och sitter i kransar om fyra. Blommorna är vita, är 3-4 millimeter breda och sitter i täta blomställningar. Vitmåra kan användas som färgväxt genom att torka och pulverisera dess rot som färgar av sig rött. Hittades på område 4a, 4b samt 5

Gulmåra (*Galium verum*)

Juli-september. Den enda av mårorna med gula blommor, bortsett från den gulvita hybriden den kan bilda tillsammans med stormåra. Gulmåra blir upp till 60 cm hög och har talrika, väldoftande blommor som är ca 3 mm breda. Känns också igen på sina avlånga och smala blad som ser nästan ut som barr och sitter i kransar om vanligen 8. Hittades ofta på område 1h, 2a och 3a.

Bergsyra (*Rumex acetosella* ssp *acetosella*)

Juni-augusti. Trivs bäst på torra områden och är rödaktig till färgen med en höjd upp till 40 cm. Stjälken är fågrenad och grenar sig från mitten. Bladen är spjutlika med utböjda flikar och har långa skaft. Den andra underarten rödsyra skiljs bland annat genom att den har betydligt smalare blad. Ängssyra som också är vanlig påträffades i området men denna art är betydligt större och har pillik bladbas. Då arten kräver torra områden, kunde den endast hittas på eller i anslutning till hällmarkerna norr om kyrkogården. Hittades sparsamt på områden 4b och 5.

Kaukasiskt fetblad (*Phedimus spurius*)

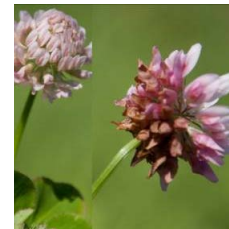
Juli-augusti. En vanlig fetbladsväxt på t.ex. stenmurar eller berghällar. Ofta i mattlika bestånd med täta bladskott och blir upp till 15 cm. Bladen växer till större del motsatta på stjälken, är kortskaftade och har en äggrund-rombisk form med något naggade kanter vid spetsen. Blommorna växer i väldigt täta samlingar och är rosa till färgen, vilket gör den lättare att känna

igen. Utan blommor kan de likna sibirisk fetblad men den sistnämnda har mer avlånga blad och dessa är mer trubbig-/sågtandade längst ut. Vanligt förekommande på kyrkogårdsmuren

Alsikeklöver (*Trifolium hybridum*)

Juni-augusti. Blir upp till 50 cm med blomhuvuden i lättrosa nyanser som med ljusare toppar för att sedan övergå till brunt. Småbladen på alsikeklöver är trubbiga och påminner något om rödklöverns men den förstnämnda har inte vita fläckar. Används ofta som vallväxt och som foderväxt. Hittades i flera bestånd på område 5.

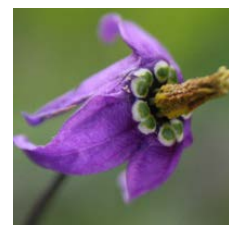
Backvial (*Lathyrus sylvestris*)

Juli-augusti. Relativt vanlig ärtväxt på torrbackar och skogsbryn som blir upp till 2 meter lång med grov, brett vingad stjälk. Bladen är lansettlika, 5-15 cm långa, ofta med tre nerver och uddbladet är oftast ombildat till ett klänge. Stiplerna är smalare än stjälken. Blommorna sitter på skaft i glesa klasar och är rosaröda, vilken gör att den kan förväxlas med rosenvial och vingvial som dock har bredare och smalare småblad samt bredare stipler och större blommor. Hittades på område 5.

Besksöta (*Solanum dulcamara*)

Juni-augusti. Vanlig växt som blommar vid 30-180 cm och växer på ett slingrande sätt. Bladen är helbräddade, oftast med flikar vid basen. Blommorna är lila och sitter i kvastlika knippen, är stjärnformade med tillbakaböjda flikar som vid basen har två gröna fläckar med vita kanter. Ståndarknapparna är långa och gula och bildar en kon kring stiftet. Bären är äggrunda och glänsande röda. Besksöta har använts till korgarbeten samt mot benvärk, utslag, skabb me mera. Tydligen ska farao Tutankhamos tredje kista ha varit dekorerad med bär av bäsksöta. Namnet syftar på stjälkarnas smak som uppges först vara besk och sedan söt. Hittades vid diket på område 5.

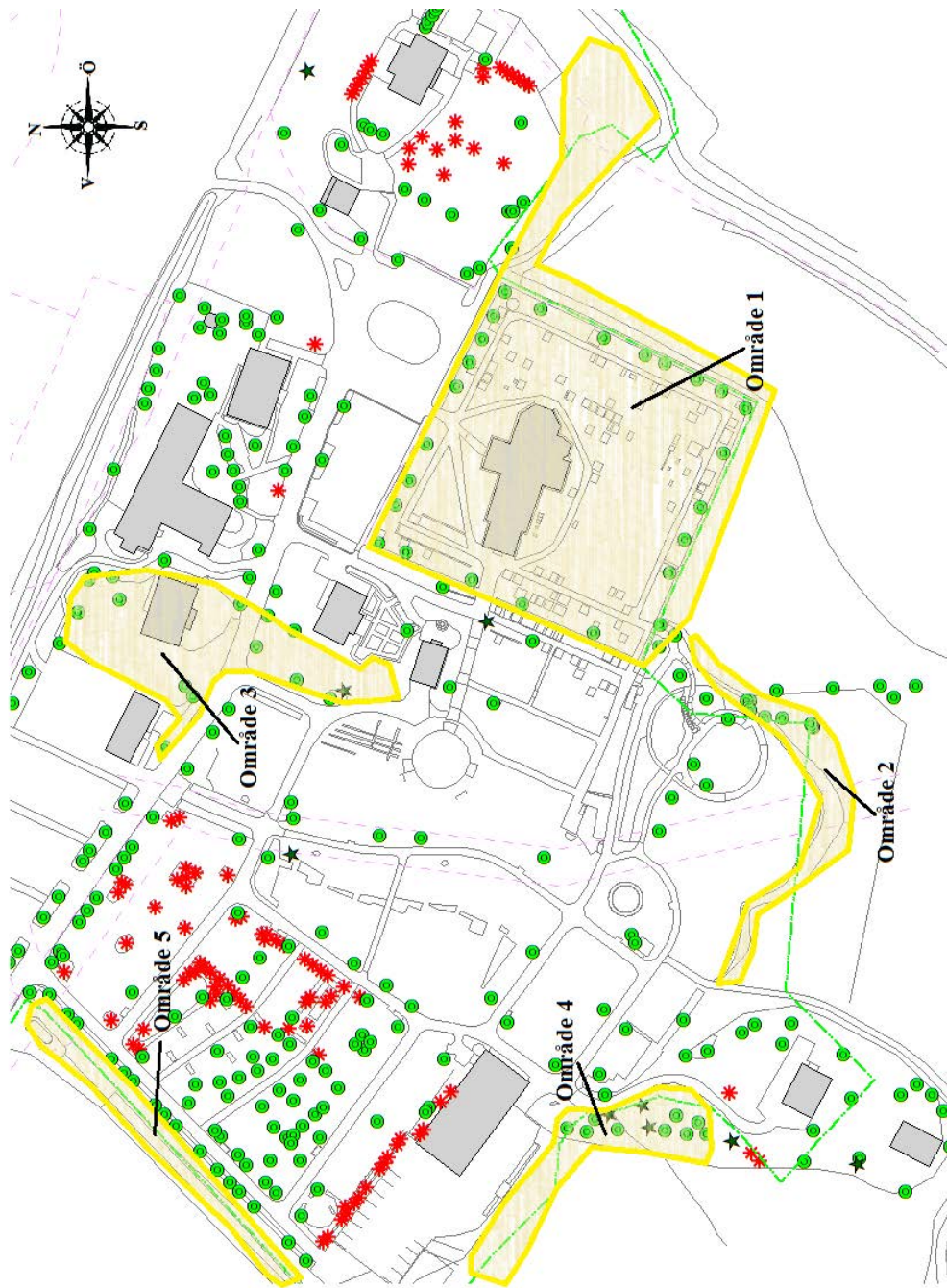

Renfana (*Tanacetum vulgare*)

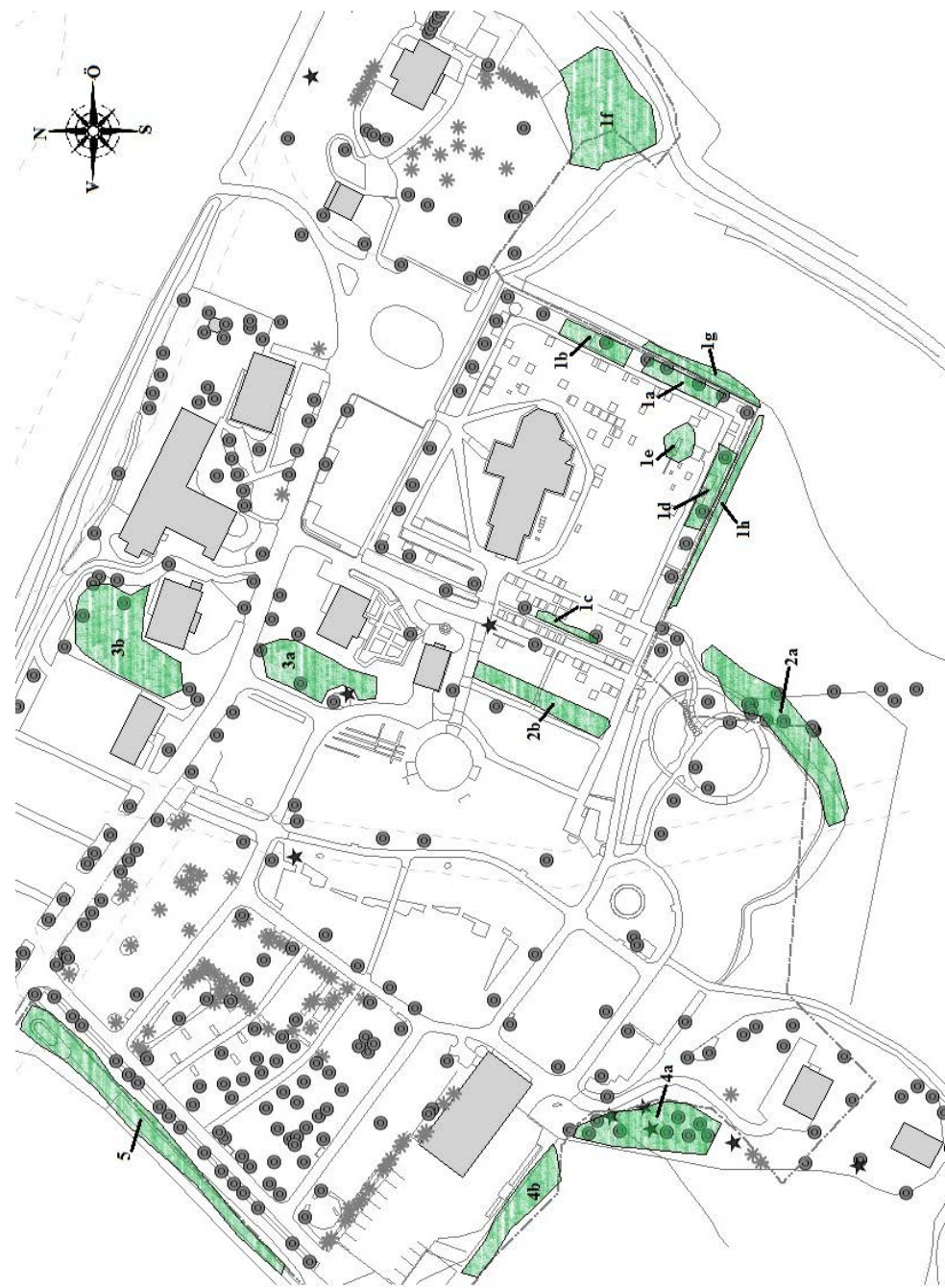
Juli-september. Högväxt flerårig ört som kan bli upp till 100 cm hög med styva, upprätta, nästan rödbruna och kala stjälkar. Bladen är mörkgröna, dubbelt parflikiga med vasst sågade småblad, ibland krusade och sitter strödda på stjälken. Korgarna är 5-8 mm breda, mångtaliga, 10-70 stycken tätt samlade i kvastlik ställning med endast rörliga, gula diskblommor och utan strålblommor. Kan möjligen förväxlas med släktingen balsamblad som dock har enkla blad utan flikar. Renfana kan användas som färgväxt och en odlade formen som heter munkrenfana har använts som kryddväxt. Hittades på område 5.

Karta över kyrkogårdsområde med inventeringsområden

Karta över inventerade delområden

Akleja (*Aquilegia vulgaris*)

Juni-juli. Stjälken är upprätt, upp till 80 cm lång och gles-hårig med 2-5 basala blad som är dubbelt tredelade och kala på ovansidan, där småbladen är rundade med något naggade kanter. Blommorna är hängande, blåviolettera, men även rosa och vita finns. Formen är väldigt speciell, så som bilden visar, och med blommor finns det inga förväxlingsarter. Används ofta som prydnadsväxt och kunde förut även användas mot skabb. Exemplar hittades på område 3b, troligen planterade.

Ängshaverrot (*Tragopogon pratensis*)

Juni-juli. Relativ vanlig på öppna, näringsrika marker. Ängshaverrot är en kal växt som blir upp till 80 cm hög och har halvt stjälk-komfattande, långsmala blad. Korgarna är 2.5-5 cm breda, utan förtjockad korgskaft, och blommorna är gula med mörka strimor längst in. Korgarna är öppna under morgon och förmiddag vid solsken. Kan förväxlas med storhaverrot som dock är sällsynt och har förtjockad korgskaft samt holkfjäll som är längre än blommorna. Det sägs att roten kan användas till mat samt att späda skott kan användas som sparris. Exemplar av ängshaverrot kunde bland annat hittas utanför muren på område 2a.

Humlelusern (*Medicago lupulina*)

Maj-september. Vanlig på torra och näringsrika områden som t.ex. grustag eller lermark av olika slag. Humlelusern blir upp till 40 cm och påminner om en mindre klöver men småbladen är uddspetsiga, dunhåriga samt fint tandade. Blomklasen är ofta skaftad och blommorna är gula med uppstående segel, 10-40 st per klase, till skillnad från andra gulblommiga arter av samma släkte som oftast är väldig fåblommiga. Hittades på område 1a, 2c och 3a.

Gul fetknopp (*Sedum acre*)

Juni-juli. Börjar oftast blomma något senare än liten fetknopp men kan annars lätt förväxlas med den sistnämnda. Gul fetknopp är i samma storleksklass (3-12 cm) som liten fetknopp men skiljer sig bland annat på bladformen då gul fetknopp har något triangulära-tjock äggrunda blad tilltryckta mot stjälken. Blommorna är gula med 6-8 mm långa kronblad, vilket är större än för liten fetknopp. Hittades på område 1a samt på norra muren.

Femfingerört (*Potentilla argentea*)

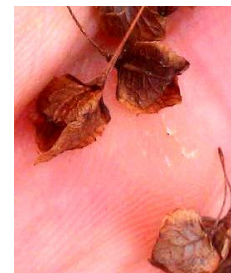
Juni-augusti. Längden varierar men upp till 30 cm lång med gula blommor. Stjälken är rödaktig och grenig längre upp där glesa blomställningar finns. Blommorna är gula och har fem kronblad, oftast något längre än foderbladen och ibland något urnupna i ytterkanterna. Bladen är femfingrade med småblad som är sågtandade/flikiga på de yttre delarna, i övrigt något långsmala.

Undersidan av bladen är vitluden och viss behåring kan även förekomma på ovansidan. Flera snarlika underarten ingår i arten med lite olika skillnader. Arten påträffades på många olika ställen av kyrkogården, bland annat på område 1k, 4a och 5.

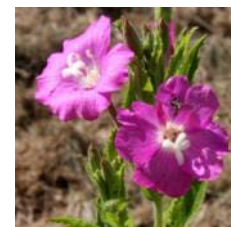
Vattenskräppa (*Rumex hydrolapathum*)

Juni-september. En av de största skräpporna som blir större än 2 meter hög. (För växtform, se gårdsskräppa eller krusskräppa). Påträffas ofta vid näringsrika vatten som t.ex. åar, sjöar, diken m.m. Basalbladen är lansettlika med killik bas och blir upp till 100 cm långa. Fruktsens hylleblad är triangulärt avlånga med långsträckta ljusröda gryn. Storleken på vattenskräppan gör att den inte lätt förväxlas med andra i släkten. Hästskräppa är ungefär i samma storleksklass men bladen på den är mycket bredare och har hjärtlik bas. Vattenskräppa påträffades vid diket på område 5.

Rosendunört (*Epilobium hirsutum*)

Juli-september. Vanlig på våt och kvävehaltig lerjord. Rosendunört blir upp till 150 cm hög och har hårig stjälk. Bladen är oskaftade och lätt stjälk-komfattande med vass tandade kanter. Blommorna är rosenröda, 2-3 cm breda och stiftet har ett fyrflikigt märke. Storleken gör att den är lätt att känna igen bland sina släktingar. Exemplar av rosendunört återfanns vid diket på område 5.

Vitblära (*Silene latifolia* ssp. *alba*)

Juni-september. Vitblära är en växt som kan bli ca 1 meter hög och känns igen på sina vita blommor med djupt tvåflikiga kronblad samt avlånga foder som har tydliga mörkgröna nerver och hos honblommorna är uppblåst. Både han och honblommor förekommer på samma växtindivid. Bladen är smalt äggrunda med tydliga nerver och blir 3-10 cm långa. Kan möjligen förväxlas med nattglim som dock oftast är mindre till storlek, har breda blad samt strävårig/klibbig stjälk. Smällglim kan också påminna lite om vitblära men den sistnämnda har alla sina foder uppsvällda och väldigt korta foderflikar. Förekom sparsamt på område 4c samt 5.

Fräken (*Equisetum* sp.)

Släktet Equisetum innefattas av åtminstone 9 arter i Sverige, varav det påträffade exemplaret nog hör till antingen kärrfräken, åkerfräken eller ängsfräken. Släktet karaktäriseras utav örtartad, ihålig stjälk med ofta kranställda, grenade eller ogrenade sidogrenar som är hårda och ofta spröda, fårade och ledade. Bladen är ofta starkt reducerade, kranställda och ihopväxta till tandade kranser som sitter som ett rör kring stjälken. Sporangieansamlingar oftast axlika i toppen av de gröna stjälkarna. Exemplar hittades på område 5.

Vanlig pilört (*Persicaria lapathifolia*)

Juli-oktober. Vanlig pilört blir upp till 80 cm och är oftast fågrenad med spjutlika blad som är håriga på undersidan och har oftast en mörk fläck på ovsidan. Blommorna är ofast grönvita samt ibland även rosa och sitter i korta axliknande ställningar. Vanlig pilört har kala stipelsidor med korta kanthår till skillnad från åkerpilört vars stipelsidor är håriga och har kanthår som blir upp till 2 mm långa och alltså är ett sätt att skilja de båda arterna åt. Vanlig pilört hittades sparsamt på område 1h.

Vildvin (*Parthenocissus quinquefolia* eller *inserta*)

Juli-september. Sällsynt förvildad. Femfingrade arter med såg-tandade småblad och grenade klängen. Arten *P. quinquefolia* har klängen med 5-12 grenar och välutvecklade, runda häftskivor medan *P. inserta* har 2-5 grenar på sina klängen och inga eller oregelbundet formade häftskivor. Hittades yvigt på sydöstra delen av kyrkogårdsmuren.

Rödclint (*Centaurea jacea*)

Juli-september. Stjälken är oftast upprätt och något sträv av korta hår med en längd på upp till 80 cm. Bladen är lansettlika och glest tandade, något gråaktiga. Blommorna blir upp till 4.5 cm breda och purpurfärgade med karaktäristiska holkfjäll som är blekbruna, rundade med något flikiga bihang, något som gör den lättare att skilja från andra likfärgade clint-arter. De flesta förväxlingsarter är ovanliga men vädclint som är ganska vanlig kan skiljas från rödclint då den förstnämnda har parflikiga blad och är större och kraftigare. Användes förut som färgväxt då den gav en gul färg. Fanns mest på område 3a.

Svinmolke (*Sonchus asper*)

Juli-oktober. Har maskrosliknande blommor men blir upp till 100 cm hög och är kal. Bladen är vasst grovtandade, glänsande mörkgröna, rundade vid basen och med stjälkfattande flikar. Blommorna blir nästan 2 cm breda och är gula med kala holkar. Kan eventuellt förväxlas med kålmalke men denna har mattgröna blad som är för det mesta parflikiga. Kunde förut användas som grönsak eller svinfoder. Hittades på olika delar, oftast vid utkanten av områden där det är torra förhållanden.

Timotej (*Phleum pratense*)

Juni-September. En av de vanligare gräsarterna här och kan bli till höjden upp till 120 cm. Strån med 3-6 ledknutar och gröna blad som blir upp till 10 mm breda. Vippan blir upp till 14 cm lång med en grönaktig färg och oftast trubbig längst upp. Kan på avstånd påminna om ängskavle men axet är inte lika spetsig i toppen och småaxen är "klotlika". Används ofta som vallväxt inom jordbruk. Hittades i stort sett överallt där det tilläts växa fritt

Hundäxing (*Dactylis glomerata*)

Juni-juli. Hundäxing är en annan gräsart som är väldigt vanlig i området och som blir upp till 100 cm hög. Till färgen är arten grå-blågrönaktig med styva, upprätta strån med sträva, 4-10 mm breda blad. Känns lättast igen på vippan som blir 6-12 cm, är ensidig och växer i täta gytringar (grupperade i samlingar) av småax. Hundäxing odlas i betesvallar och gräsmattor. Påträffades i stort sett överallt på och utanför kyrkogården på de områden som tilläts växa fritt.

Svenskmålla (*Chenopodium suecicum*)

Juli-augusti. En vanlig växt på omrörd jord. Svenskmålla blir upp till 80 cm och har ljusgröna-blågröna blad som till formen är brett äggrunda-triangulära och ojämn vass tandade. Blommor i glest sittande gytringar med kölade, spetsade hylleflikar (se den mindre bilden). Väldig lik svinmålla men hyllebladen är inte nämnvärt kölade på svinmålla och den sistnämnda har blommorna i väldig täta gytringar. Hittades på områden 1h.

Mjölkört (*Epilobium angustifolium*)

Juli-augusti. Väldig vanlig växt på öppen, frisk mark. Kan bli upp till 200 cm hög med upprätt, oigenad stjälk. Bladen sitter strödda och är till formen lansettlika och helbräddade med tydliga nerver. Blommorna sitter i en lång klase, har något olikstora kronblad som blir 12-23 mm och är rosa till färgen, ibland blekare. Storleken och de strödda bladen skiljer den från andra inom familjen dunörter då övriga oftast har åtminstone de nedre bladen motsatta. Dess fröhår har förut använts till stoppningsmaterial. Det sägs även att späda skott kan ätas som sparris samt att rötterna kan torkas och malas för att användas som nödbröd. Hittades bland annat på område 3b.

Gulsporre (*Linaria vulgaris*)

Juli-september. En väldigt anseilig växt med sina gula blommor med sporre. Örten blir omkring 70 cm hög och är vanlig på torra områden som vägkanter, grustag, dyner m.m. Bladen är lansettlika, mörkgröna och växer strödda på den upprätta och finhåriga stjälken. Blommorna sitter i klasar och har orangegula bucklor och rak sporre. Kapslarna är äggrunt avlånga, något som skiljer den från den betydligt mer sällsynta gintsporren som dessutom har blad som är något bredare. Gulsporre kunde bland annat hittas på område 4a samt även i vissa häckrabbater.

Häckvicker (*Vicia sepium*)

Juni-augusti. Finhårig och ganska vanlig ärtväxt som blir upp till 60 cm hög. Bladen har 4-8 par småblad som oftast är bredast nära basen och har oftast en tvär spets. Stiplerna är ofta hela och har en mörk fläck på undersidan. Blommorna är kortskaftade med korta klasar om 2-5 blå-rödviolenta blommor som blir 12-15 mm långa. Kan sällan förväxlas med kråkvicker som blir upp till 100 cm, har oftast fler blommor i längre klasar och blad med betydligt fler småblad som är oftast spetsiga. Påträffades i område 4a under inventering.

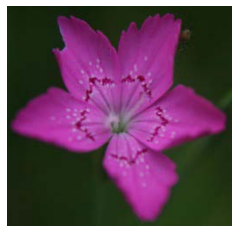
Natt och dag (*Melampyrum nemorosum*)

Juni-augusti. Lättigenkännlig växt tack vare sina klargula blommor och violetta stödblåd som efter blomning övergår till en grön färg. Återfinns på frisk och näringsrik mulljord som i t.ex. ängar, bryn och vägrenar. Finns inga egentliga förväxlingsarter i Sverige men kan påminna något om pukvete och korskovall som dock har röda stödblåd och rödaktiga blommor. Hittades bland annat rikligt på område 4a.

Backnejlika (*Dianthus deltoides*)

Juni-augusti. Backnejlika är en väldig späd växt som trivs på öppna, torra jordar. Till storleken blir den upp till 30 cm och har en trind och finhårig stjälek. Bladen sitter motsatta och är lansettlika och ibland med något trubbiga spetsar samt är kort kanthåriga. Blommorna är fåtaliga med violettrosa kronblad med vita fläckar och mörkvioletta band nära basen, men det finns även exemplar som har vita kronblad. Inga förväxlingsarter hittades i området men i övrigt kan den förväxlas med den sällsynta knippnejlika som blir större och har blommor i täta knippen. Backnejlika hittades på områdena 3a, 4b samt 5.

Vanlig bockrot (*Pimpinella saxifraga* ssp. *saxifraga*)

Juli-september. Vanlig ört på torr, öppen mark och med liknande växtsätt som kirskaål och hundkäx. Örtens bli upp till 60 cm med små, vita blommor som sitter på flera flocklika ställningar. Stjälken är upprätt och kal, ibland hårig samt ofta fåbladig. Bladen är en till två gånger parbladiga med sågtandade småblad, där de nedersta bladen är mindre flikiga än de övre och 3-4 cm breda. Kan ibland förväxlas med stor bockrot som dock är sällsynt, större och grövre samt har bredare blad. Vanlig bockrot användes förut som slemlösande och magstärkande. Hittades på område 3a.

Teveronika (*Veronica chamaedrys*)

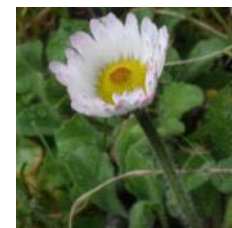
Maj-augusti. Vanlig art som blir upp till 35 cm lång och har en upprätt stjälek med 2 motsatta hårrader. Bladen är oskaftade-kortskaftade, grovt tandade och håriga. Kronan blir 10-12

mm bred, är djupblå till färgen, mörkådrar och vit i mitten. Inga egentliga förväxlingsarter finns. Väldig vanlig på frisk-fuktig, näringsrik mark och alltså ett vanligt inslag på samtliga delområden under vårmånaderna men hamnade sedan i skymundan efter igenväxt av gräs och andra större arter. Teveronikas blad har använts till örte, därav namnet.

Tusensköna (*Bellis perennis*)

Mars-november. Vanlig växt på gräsmattor under hela sommaren med bladlös stjälek som blir upp till 15 cm och har oftast vita eller rödaktiga strålblommor. Rosettbladen är spatellika och grovt naggade. Odlas ofta i rabatter eller som kantväxt. Hittas på de flesta delområdena på kyrkogården..

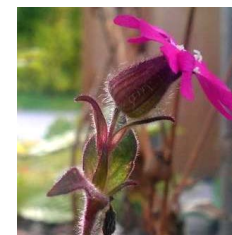
Pipdån (*Galeopsis tetrahit*)

Juli-september. Blir upp till 70 cm hög med en styvhårig stjälek på kanterna med äggrunda-smalt äggrunda blad som är grovt tandade och spetsiga. Kronan är rödrosa, upp till 20 mm och med gula och lila teckningar på underläppen. Vanlig växt på kulturpåverkade områden. Mycket lik toppdån men underläppen på pipdåns blommor är raka längst ner samt att den lila teckningen inte når hela vägen ner till underläppens nedre kant. På Vallentuna kyrkogård kunde den hittas på område 1i samt 2a.

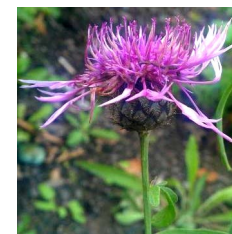
Rödblära (*Silene dioica*)

Maj-augusti. Rödblära är en vanlig ört på fuktig, näringsrik jord. Hela växten är mjukhårig med långskaftade rosettblad och brett äggrunda stjälekblad. Blommorna är violetta, i sällsynta fall vita, med djupt tvåkluvna kronblad och han- och honblommor förekommer på olika plantor där honblommorna har något uppblåst foder. Finns inga egentliga förväxlingsarter men rödblära kan hybridisera med vitblära. Hittades vid potatisland på västra sidan av kyrkogården.

Väddkling (*Centaurea scabiosa*)

Juli-september. Ganska vanlig i södra och mellersta Sverige och växer gärna på torra, öppna marker som backar och vägkanter. Stjälken är kantig med oregelbundet parflikiga, sträva blad där flikarna är smala. Holken är rund och långskaftad med holkfjäll som har svartfransade hinnkanter och gör den lättare att skilja från andra rödfärgade klintar. Är mest lik rödklint som dock är spädare och har mer eller mindre hela, lansettliknande blad. Övriga förväxlingsarter är sällsynta. Påträffades vid potatisland på västra sidan av kyrkogården.

Vit fetknopp (*Sedum album*)

Juni-augusti. Vanlig på murar, klippor och liknande torra habitat. Kan bli upp till 15 cm hög och har ett krypande, mattbildande växtsätt. Bladen är strödda, kornlikt smala och oftast rödprickiga. Blommorna är vita till rödlätta med något trubbiga kronblad och sitter i fåblommiga kvastar. Övriga förväxlingsarter är sällsynta och har antingen spetsigare kronblad eller är körtelhåriga. Exemplar av vit fetknopp påträffades på södra kyrkogårdsmur tillsammans med andra fetbladsväxter.

Sandtrav (*Arabidopsis arenosa*)

Maj-juli. Lågväxt ört på sand- eller grusmark som blir upp till 30 cm hög med upprätt stjälk som är grenig och nertill hårig. Sandtrav har rosettblad som sitter tätt, är parflikiga med stor ändflik. 1-4 stjälkblad finns som är något mer helbräddade, glest spetsflikade med oftast håriga bladskaft. Blommorna är vita-rosatonade med fyra kronblad som blir ca 3 mm långa och blommorna har vanligas fyra ståndare. Fruktskidorna är utstående och långsmala, upp till 4 cm långa. Kan möjligen förväxlas med grustrav som dock har tandade, ej parflikiga rosettblad. Hittades sporadisk på torra, karga områden.

Gullviva (*Primula veris*)

April-maj. Gullvivan är ett vanligt inslag under vår-försommarmånaderna på kyrkogården. Bladen är omvänt äggformade samlade i en basal rosett och växten känns igen på sina gula blommor som sitter flockställda längst upp och som längst in har orangefärgade fläckar. Trots namnet förekommer olika förädlade färgvarianter som t.ex. röda och rosa. Växten användes förut till att färga snus och brännvin samt för att göra vin. Späda blad användes även till sallad. Gullviva kunde hittas på flera olika platser av kyrkogården

Bredkaveldun (*Typha latifolia*)

Juli-augusti. Gynnas av kväverika vatten och förekommer bland annat i diken. Bredkaveldun är ett karaktäristiskt gräs som kan bli upp till 2 meter hög och skiljer sig från småkaveldun genom att hon- och hanax inte är distinkt åtskiljda som på småkaveldun. Honaxet, eller kolven, är mörkbrunt, 8-20 cm långt och upp till 3 cm bred. Bladen kan bli upp till 25mm breda och är blågröna till färgen. Hittades i diket på område 5.

Träd och buskar

Druvfläder (*Sambucus racemosa*)

April-juni. Stor buske som som blir 1-4 m hög. Grenar och kvistar har ljusbrun märe och motsatta blad som är parbladiga med 1-3 bladpar och ett uddblad. Blommorna är gulgröna och i rundade eller ovala blomställningar. Frukterna är röda och bärlika men hela växten räknas som giftig. Kan ibland påminna om fläder när inga blommor eller frukter är synliga. I övrigt har fläder svarta frukter och vita blommor i något mer plattade blomställningar som blommar något senare. Odlas ofta som prydnadsbuske. Återfanns just intill nordöstra kyrkogårdsmuren på insidan, område 1b samt 4a.

Slån (*Prunus spinosa*)

Maj. Slån är en buske som kan bli omkring 2 m hög och växer ofta i täta snår. Bladen blir inte mycket större än 4 cm och är elliptiska-omvänd äggrunda med sågtandade bladkanter. Blommor med vita blommor, ibland innan lövsprickningen och sitter ensamma eller i par. Slånbäret är runt och blådagligt svartblå med något kärv smak som blir sötare efter att bären blivit frostnupna. Påminner något om krikon och kan korsa sig med det. Efter att de blivit frostnupna, kan slånbären användas till saft, vin och likör. Fanns rikligt vid minneslunden intill trapporna.

Syren (*Syringa vulgaris*)

Maj-juni. Buske eller litet träd som kan bli upp till 7 meter hög. Barken är brun/grå och växten bildar oftast stora bestånd tack vare sina rotskott. Bladen är kala och hjärtlika och blommorna violetta-vita och väldoftande på breda blomställningar. Fruktskapslarna är gröna (se bild) till en början och blir senare bruna. Odlas ofta i trädgårdar och parker. Återfanns planterade på olika platser av kyrkogården.

Oxel (*Sorbus intermedia*)

Juni. Oxel är en trädart som blir upp till 20 meter hög och 30 m bred och som vanligen trivs på stenig mark. Kronan är rundad och bladen är mörkgröna ovan, gulgrått filthåriga under. Bladen blir 8-12 cm och är äggrunda med 2-4 par trubbiga, grovtandade, grunda flikar. Frukterna är äggrunda, något smala och rödbruna. Blommorna är vita och sitter i plattade klasar. Oxel har planterats som vårdträd och tack vare den hårda veden har den även använts till hjulaxlar, block och trissor. Frukterna kan kokas till gelé, eller torkas och malas till nödbröd.

Lind (*Tilia cordata*)

Juli-augusti. Lind är en vanligt förekommande art som kan bli upp till 30 m hög med bladskivor som är 3-7 cm långa. Bladen har en hjärtlik bas och sågtandade kanter, är kala men har rostbruna hårtofsar i nervvinklarna. Tvärnerverna är otydliga. Lind är vanlig som hamlingsträd. Blommorna är bleka och sitter i knippen. Årsskotten är nästan kala till skillnad från bohuslind. Hybriden mellan lind och bohuslind, s.k. parklind, är vanlig och skiljs genom sina hårda nötter och kala bladskäft samt tydliga tvärnerv. Används ofta till sniderier pga. sin mjuka ved och har förut används för att göra ritkol. Barken har använts till rep, mattor och i trädgårdar. Te av lindblommor har förut använts inom farmakologin då det ansågs vara svett drivande. Lind är numera ett vanligt förekommande träd i parker.

Lönn (*Acer platanoides*)

April-Maj. En sydlig art som naturligt förekommer ända upp till Ångermanland. Lönnen blir upp till 25 m och har karaktäristiska blad som blir 8-15 cm, är kala och till formen 5 spetsiga. De har grovtandade flikar och har oftast 7 huvudnerv. På hösten får löven olika nyanser av gul och rött, något som gör att lönn gärna planteras. Blomställningarna är kala, gulgröna och kvastlika och frukterna är vingade och bildar en trubbig vinkel. Den största lönnen som mäts i Sverige hade en höjd på 27 m och en omkrets på 5.55 m i brösthöjd. Lönn används flitigt inom finare snickeriverk, musikinstrument samt intarsia och det sades att från saven kunde man göra sirap.

Ask (*Fraxinus excelsior*) [VU]

Maj. Blir upp till 35 m hög och är den sista som får löv samt den första som avlövas. Grenarna är uppåtböjda och bladen är motsatta samt parbladiga, oftast med 4-7 bladpar med sågtandade småblad. Vinterknopparna är matta och svartbruna med en större spetsknopp och mindre sidoknoppar. Blommorna är mångtaliga, saknar vanligen kronblad och sitter i knippen. Frukterna är vingade nötter, 3-4 cm långa och utdraget elliptiska som ofta sitter kvar på vintern. Kan inte förväxlas med andra arter även om bladen påminner om dem från rönn, fläder eller druvfläder men i övrigt är de väldigt olika. En av de största askarna var 30 m hög med en stamomkrets på 6.35 m. Förut var asken viktig tack vare sitt hårda och sega virke som kunde användas till redskap och verktyg. Barken kunde användas mot frossa och mask och genom hamling kunde askarna också tjäna som kreatursfoder. Numera används den ibland som parkträd men drabbas inte alltför sällan av askskottsjukan, som liksom almsjukan, beror på en svamp som riskerar att slå ut en större del av askbeståndet inom den närmaste tiden, något som placerar arten inom rödlistan.

Vårtbjörk samt Ornäsbjörk (*Betula pendula* samt *Betula pendula f. dalecarlica*)

April-juni. En av Sveriges vanligare träd som kan bli upp till 25 m hög. Lätt att känna igen tack vare sin vita stam och sina triangulära, dubbelsågade blad med rött skaft på oftast hängande grenar. Barken på äldre träd spricker och blir skrovlig nedtill. Olika former av vårtbjörk förekommer med annorlunda blad. Förutom den vanliga formen förekom ornäsbjörk på kyrkogården och känns igen på sina blad med något tillbakaböjda flikar (se bild). Vårtbjörk har använts flitigt bland annat som virke, färgväxt och för tillverkning av björkolja. Kan möjligen förväxlas med glasbjörk som dock har håriga årsskott och mer rundade blad som är enkelt sågtandade.

Skogsalm (*Ulmus glabra*) [VU]

April-maj. Skogsalm är en vanlig trädart i södra Sverige som blir upp till 30 m hög. Alm skjuter inte rotskott och har uppåtriktade, och mot spetsen, utåtböjda grenar. Bladskiva 10-12 cm lång, mörkgrön, oftast bredast ovan mitten med sågtandade kanter och uddspets samt sandpapperssträv ovasida. Blommorna är små, rödaktiga och sitter i små täta samlingar. På hösten blir löven gula. Kan förväxlas med lundalm och vresalm men båda dessa har kala och glänsande bladovansidor samt att vresalm dessutom har långskaftade blommor. Den största almen blir upp till 30 m och 500 år gammal med en stamomkrets på ca 6 m. Almsjukan angriper samtliga almar, något som dödar almarna innan de nått hög ålder och har gått hårt åt almbeståndet till den grad att skogsalm numera ingår i rödlistan. Den hårda, ådriga veden har bland annat använts inom möbelindustrin. I övrigt planteras de ofta i parker och trädgårdar av olika slag.

Hästkastanj (*Aesculus hippocastanum*)

Maj-juni. Hästkastanj blir upp till 25 meter hög och har en stor, relativt rund krona och hängande nedre grenar. Vinterknopparna sitter motsatta och är klubbiga samt glänsande mörkbruna. Bladen är väldigt karaktäristiska då de är väldigt stora och fem- till sjufingrade med omvänt äggrunda småblad och lång bladskäft. Blommorna är vitmönstrade och har gulröda fläckar. Frukten är en grovtaggig kapsel som innehåller ett eller ibland två frön (hästkastanj), vilka är giftiga till skillnad från äkta kastanj som dock inte växer i vild tillstånd i Sverige. Kan inte förväxlas med andra arter. Hästkastanj är vanlig i parker och trädgårdar och fröna gavs förut som foder till hästar som alltså kan äta dessa.

Klibbal (*Alnus glutinosa*)

Mars-april. Klibbal är ett medelstort träd som kan bli upp till 25 m och påträffas vanligen på fuktiga-våta lerjordar. Barken är mörkgrå samt fårad. Årskvistarna och knopparna är kala och klibbiga liksom de brett omvänt äggrunda bladskivorna som är glansiga ovan och har brun gula hår i nervvinklarna på undersidan. Bildar små kottar som sitter på tyrdliga skaft. Skiljs från sin släkting gråal genom bladformen som är bland annat urnupen i spetsen på klibbal samt att gråal har oskaftade kottar. Den mjuka veden har använts till möbler och träskobottnar och används även till pålar tack vare vedens motståndskraft mot röta.

Idegran (*Taxus baccata*)

Juni. Vintergrön Träd eller buske med slät, brunaktig bark som kan bli upp till 20 m hög. Idegran är ett barrträd med barr som blir upp till 3 cm långa och är plattade. Skiljer sig från andra barrväxter då det har enkla frön som omges av röda, köttiga hyllan som gör att dessa ser ut som bär, i stället för kottar eller bärkottar. Exemplar av idegran i England uppges kunna bli över tusen år gamla. Användes förr för att göra bågar och olika redskap men används numera mer för tillverkning av möbler.

Rönn (*Sorbus aucuparia*)

Maj-juli. Relativt vanligt träd som inte blir mycket högre än 15 m. Barken är grå, slät och blank har rönnknopparna är håriga. Bladen är parbladiga med elliptiska, sågtandade, under finhåriga småblad. Blommorna är vita och sitter i klasar där det sedan utvecklas röda frukter, så kallade rönnbär, som egentligen är äppelfrukter. Förväxlingsarter är avarönn, fagerrönn och finnoxel som också har parbladiga blad men deras uddblad är mycket större än övriga småblad, till skillnad från rönnens där alla småblad inklusive uddbladet är ungefär lika stora. Till användningsområden hör rönnbärsgelé och kunde förut även användas för brännvin. Virket har även använts men numera är rönn ett vanligt planteringssträd i parker och dylikt.

(Pyramid) Ek (*Quercus robur 'Fastigiata'*)

Maj. Ek är en vanlig i söder och kan bli upp till 30 m hög. Stambarna har grå sprickig bark och i gynnsamma förhållanden kan ekstammar bli omkring 10 meter i omkrets. Knopparna är något rundade till formen. Bladskivorna har 3-6 par olikstora rundade flikar, är kala eller glest håriga på undersidan och sitter på korta bladskäft. Ekollon 2-3 cm, långstrimmiga och sitter på långa skaft. Ek liknar berggek och kan bland annat skiljas ur genom att ek har urnupen bladbas medan berggek har avsmalnande bladbas samt att den sistnämnda har kortskaftade ekollon och spetsiga vinterknoppar. Äldsta kända eken är Rumskullaeken i Småland som sägs vara 900-1000 år gammal och har en omkrets i bröst-

höjd på 13 meter. Pyramidek (eller pelarek) är en form av vanlig ek som har pelarformad krona och på kyrkogården kan den ses mellan kyrkogårdsområde 19 och minneslundan.

Ek har varit en väldigt viktig trädart tack vare sin hårdhet och motståndskraft. Förut tillhörde alla ekar kronan då dessa var viktiga för skeppsbyggnad. Ekollonen har använts till svinfoder men lämpar sig inte som människoföda. Barken har även använts för att färga svart. Kan ofta angripas av bladätande insekter som dock inte utgör något hot för eken då blad växer ut hela tiden. Vissa år stöter ek av många och stora grenar men detta är något som är självreglerat för att gallra kronan, något som förekommer hos bland annat alm, asp och sälg. Ekar har uppvisat hög biodiversitet bland de olika trädarterna, speciellt gamla ekar utgör viktiga habitat för flera sällsynta skalbaggar och därför anses såna gamla ekar vara speciellt skyddsvärda inom arbetet för att bevara den biologiska mångfalden och för att skydda vissa rödlistade arter.

Glanshägg (*Prunus serotina*)

Maj-juni. I trädform men även buskartade exemplar är vanliga. Den mörkbruna, illaluktande barken är något som känns igen men speciellt karaktäristiskt är de läderartade, glansiga bladen som är mellan 4-12 cm med sågtandade kanter. Till formen påminner dessa något om almarnas blad men glanshäggens blad är mer jämna i formen och mindre assymetriska. Undersidan skiljer sig från häggens genom att inte ha vita hår längs mittnerven utan är helt enkelt kala. Blomklasarna är långa med vita blommor som sedan övergår till små körsbärsliknande frukter som är röda-svarta och glänsande. Fanns på både kyrkogårdsområde 20 och 21.

Rysk lönn (*Acer tataricum ssp. tataricum*)

Maj. Oftast odlat träd som inte blir mycket högre än 6 meter. Bladen är nästan äggrunda med hjärtlik bas och mer eller mindre oflikade, något som skiljer den från flera andra lönnar. Blommorna är gulgröna i kvastlika blomställningar. De vingade frukterna är karaktäristiska tack vare sin röda-rosa färg. Ginnalönn liknar något men har spetsigt flikade blad och nästan genomskinnliga vingar på frukterna. Används mest som dekorativt träd och hittades intill kyrkogårdsområde 7.

Hagtorn 'Toba' eller Pärlhagtorn (*Crataegus mordenensis 'Toba'*)

Hagtornar kommer från familjen rosväxter (Rosacea) och förekommer som buskar eller mindre träd. Bladen är skaftade och 3-flikiga med helbräddade till vasst sågade kanter. Har förut använts som häckväxter och till bl.a. hammarskaft tack vare den hårda veden men numera används olika hybrider av hagtorn som prydnadsväxter i parker och trädgårdar. Pärlhagtorn blir upp till 3 meter hög och har rosa blommor och sparsamt med taggar. Finns på östra sidan av kyrkogårdsområde 24.

Bergkörsbär (*Prunus sargentii*)

Blommor på försommaren, omkring maj, med rosa blommor och blir omkring 10 meter hög. Bladen är bredast ovan mitten med sågtandade bladkanter. Stammen är av rödglänsande karaktär och kan påminna något om glanskörsbär. Kunde hittas på kyrkogårdsområde 24, norra sidan.

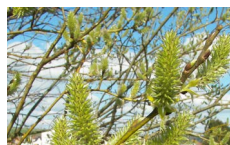
Kaukasisk vingnöt (*Pterocarya fraxinifolia*)

April-maj. Blir upp till 20 m hög och kan vara en- eller flerstamig. Stammen är mer eller mindre randig och bladen är parbladiga med en total längd på ca 40 cm. Småbladen är lansettlika med mjukt sågtandade kanter och är ca 12-15 stycken par per blad. Nötterna sitter i långa hängen och är små och vingförsedda. Används vanligen som parksolitär och fanns bland annat på kyrkogårdsområde 27.

Sälg (*Salix caprea ssp. caprea*)

April - Maj. Relativt vanligt träd/buske som blir upp till 15 meter hög med gråaktig, längsfårad, skrovlig bark som är väldigt karaktäristisk. Årskvistarna är grålodna liksom knopparna som dock kan vara kala och vasspetsiga. Bladskivorna är bredast i mitten, upp till 16 cm långa med naggade kanter. Ovansidan är oftast kal medan undersidan är tätt krushårig. Stipler tandade och njurlika. Hängena är oskaftade med bruna hängefjäll. Den ljusa, lätta och något sega veden har använts till olika slöjdarbeten och möbler. Fröhåren kunde förut användas som stoppningsmaterial.

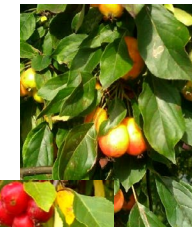
Äkta fläder (*Sambucus nigra*)

Juni-juli. Buske eller litet träd som får svarta frukter (är rödaktiga i början) och kan bli upp till 5 meter hög och har gulvita blommor. Bladen är parbladiga med uddblad och sitter motsatta. Kan förväxlas med druvfläder som dock har helvita blommor och röda bär. Används ofta som prydnadsbuske men utav blommorna samt bären kan man göra flädersaft. Tidigare även använt som läkeväxt.

Aplar (Malus)

Medelstora träd med flagande, brun bark och grova kvistar. Bladen är oftast elliptiska till omvänt äggrunda. Blommorna är ofta stora och sitter i kvastar. Många aplar odlas kommersiellt över hela världen för deras frukter och äpplen är de mest konsumerade fruktsorterna i Sverige. Många olika prydnadsvarianter finns och påträffas ofta i parker, trädgårdar och dylikt.

Fjärilar

Fjärilarna påträffades på olika platser i Vallentuna kyrkogård, oftast där olika växter var i full blom men även i utkanterna av kyrkogården. När det gäller fjärilar kan en del arter vara svåra att skilja mellan enbart utifrån vingarnas ovansida och därför är identifiering säkrast genom vingarnas undersidor.

Luktgräsfjäril (*Aphantopus hyperantus*)

Luktgräsfjäril är en mörkfärgad fjäril med en vingbredd på 30-52 mm, vanligast under juni-augusti. På ovan sidan är luktgräsfjäril mörkbrun med ibland otyliga ögonfläckar som oftast är mer tydliga på den ljusare undersidan av vingarna. Har ett långsamt flygsätt och uppfattas nästan som svart när den flyger. Hagmarker och längs skogskanter är områden där den påträffas samt på öppen och blomrik mark. Olika gräs och halvgräs utgör föda för larven.

Nässelfjäril (*Aglais urticae*)

En av de vanligare och mest välkända arterna av dagfjärilar i Sverige och kan ses från april-september men kan ibland även ses tidigare. Nässelfjäril har en vingbredd på 38-62 mm och väldigt karaktäristiska vingteckningar på ovansidan som gör arten lätt att känna igen, inte minst på de blekblå teckningarna på vingarnas kanter. Vanlig på kulturmarker och trädgårdar. Larvernas föda utgörs av huvudsakligen nässlor.

Kålfjäril (*Pieris brassicae*)

En av de större dagfjärilarna här i Sverige med en vingbredd på 50-64 mm och ses vanligast under april-september. Kan i viss mån påminna om rovfjäril eller rapsfjäril men skiljer sig från rovfjäril mest genom att den svarta fläcken på framvingarnas framkant är längre utdragen samt att honorna har en kilformad teckning längs med framvingarnas bakre kant. Från rapsfjäril skiljer den sig förutom på storleken även på avsaknandet av de mörkpudrade vingribborna. Lever allmänt på öppna, blomrika kulturmarker och larverna livnär sig på olika kålsorter och krasse.

Citronfjäril (*Gonepteryx rhamni*)

Vanlig art med lång flygtid och är en av de första man ser på våren och en av de sista på sensommaren, vanligen under mars-oktober. Har en vingbredd på 48-60 mm. Hanen är citrongul till färgen och honan något ljusare, vilket på håll kan göra den svårare att urskilja från olika vitfjärilar när de väl kommit igång. Annars ganska lätt att skilja från andra då den har i stort sett inga mönster på vingarna förutom en orangebrun fläck på vardera vinge. Egentligen en skogsart men flyger även på öppna landskap med många blommor. Till värdväxterna för larven hör brakved och getapel.

Mindre tätelsmygare (*Thymelicus lineola*)

Liten, allmän art som är enfärgad och har en vingbredd på 25-28 mm. Arten kan ses vanligen mellan juli-augusti men kan även ses tidigare. På ovansidan är den gulbrun och hanen har ett tunt, svart streck (doftfjällstråk) över framvingarna som inte alltid är lika framträdande som ängsmygarens. På undersidan är det mer eller mindre enfärgad utan de ljusa, fyrkantiga fläckarna som förekommer hos bland annat ängssmygare. Larven livnär sig vanligast på olika vanliga gräsarter som ängskavle, hundäxing och kvickrot.

Kamgräsfjäril (*Coenonympha pamphilus*)

Ganska oansenlig dagfjäril som har en vingbredd på 25-37 mm och ses vanligen under maj-september. Påminner något om pärlgräsfjäril men är ljusare på ovansidan och hanen har två små, mörka ögonfläckar på framvingens framsida. På undersidan av framvingarna har den oftast en ögonfläck men bakvingarnas undersida, som är grå, har antingen inga eller svagt antydda ögonfläckar och endast ett svagt, ljus tvärband, till skillnad från pärlgräsfjäril som har tydligt vitt tvärband och ögonfläckar. Veldig allmän fjäril som påträffas lite överallt och har larver som livnär sig på olika gräsarter.

Påfågelläga (*Inachis io*)

Veldig ansenlig fjäril som lätt känns igen på sina ögonliknande fläckar på ovansidan av vingarna och har en vingbredd på 55-65 mm. Påfågelläga syns flyga mellan juli och september men kan även ses efter övervintring mellan april och juni. En vanlig besökare av kulturmarker och trädgårdar vars larver livnär sig på bland annat nässlor.

